

Tisztelt Házelnök Úr!

Tisztelt Elnök Urak!

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

A díjak mindig elismerést jelentenek. Elismerését az eredménynek, az erőfeszítésnek, a tehetségnek, és gyakran a közérdek szolgálatának is, ahogy ez az innovációs nagydíj esetében is megvalósul. Az ilyen sikerek mutatnak példát, és remélem, inspirálnak is másokat.

A XXVI. Magyar Innovációs Nagydíj Pályázat Értékelő Bizottsága idén is döntött a 2018. évi Innovációs Nagydíjról, a szakterületi és az intézményi innovációs díjakról.

A döntés – a szokásos eljárásban – előre meghatározott szempontok szerint két szakaszban történt. Az első szakaszban minden pályázatot az Értékelő Bizottság három-három tagja pontszámokkal értékelt

- az eredetiség,
- a többletbevétel,
- a piaci részesedés növelése, vagy új piacok megszerzése,
- a kiemelt exportteljesítmény és
- a társadalmi hasznosság szerint.

Az Értékelő Bizottság az értékelés első szakasza alapján a beérkezett 29 pályázatból 14-et választott ki második körös értékelésre. A második körben részletes vita után hozta meg döntését, amelyet percekben belül mindenki megismerhet. Nagy örömmel **gratulálok minden díjazottnak, külön gratulálok az Innovációs Nagydíj nyertesének**, hiszen igazi, a világpiacon sikeres termékkel nyerte el a Nagydíjat.

Örülök, mert – noha a Nagydíjra benyújtott pályázatok számát, kicsit kevésnek tartom az innovációs támogatásokra benyújtott pályázatok számához képest – **a Nagydíj mégis olyan eredményeket ismer el, amelyekre mindannyian büszkék lehetünk.**

Az én mondandóm az Innovációs Nagydíjról itt véget is érne, de szeretnék eleget tenni a szervezők kérésének és röviden szólni a kutatás, a fejlesztés és az innováció magyarországi helyzetéről, az elmúlt években elért eredményekről.

Hogy ne vesszünk el az általánosságokban, ne értékeljük túl a sikereket és ne fessünk sötétebb képet a valóságosnál, a kutatási, a fejlesztési és innovációs rendszer **öt** eleméről fogok beszélni:

1. A rendszer intézményei és ezek kapcsolata
2. A rendszer emberi erőforrásai,
3. A rendszer infrastruktúrája
4. A rendszer finanszírozása
5. A rendszer társadalmi beágyazottsága, megbecsültsége

A kutatás, a fejlesztés és innováció intézményei

1. Az egyetemi kutatóműhelyek
2. A kutatóintézetek és nonprofit kutatási szervezetek és egyéb intézmények
3. A vállalkozások

Ezek mindegyike kissé más feladatokat lát el, mások a szempontjai.

Az egyetemi kutatóműhelyek évszázados, de inkább lassan évezredek küldetése az emberiség tudását gyarapító, a kutatónak vagy egy kisebb kutatócsoportnak a kíváncsisága által vezérelt, a világ kutatói közössége által értékelt, de az egész emberiség javát szolgáló, a természet és a társadalom törvényeinek megismerésére irányuló felfedező kutatások.

A kutatóintézeteket célzott kutatásokra hozták létre, még akkor is, ha a természet és a társadalom törvényszerűségeinek megismerése ez a cél, de főként, ha ezen törvényszerűségeik alapján olyan **alkalmazható tudás létrehozása a céljuk**, ami alapján vállalatok, intézmények vagy maga az állam **az emberek jó életét lehetővé tevő termékeket, szolgáltatásokat** hoz létre, vagy ilyenek nyújt. Zavar keletkezhet a rendszerben, ha a kutatóintézet hallgató nélküli egyetem, vagy közpénzen létrehozott termék-előállító gyár, még rosszabb, ha netán termék nélküli gyár kíván lenni.

A gazdaságban nagyjából 1750 óta hatalmas változás ment végbe. Szokás ezt a változást több szakaszra, úgynevezett **ipari forradalmakra** bontani, bár a változások valójában szervesen mentek végbe, de időnként olyan sebességgel, hogy **átélői forradalomnak érezték**. Korunkat a szakirodalom a negyedik ipari forradalomnak nevezi, és ha csupán egyetlen jelzővel illelhetjük, akkor az a **digitalizáció. A kísérleti fejlesztés és az innováció mára a gazdaság, különösen a gazdasági növekedés szerves és meghatározó részévé vált.**

A vállalatok, vállalkozások sikerének záloga a változó viszonyokhoz való alkalmazkodás, **a folyamatos megújulás képessége**. Mindig újabb, jobb, keresettebb, a fogyasztók igényeinek jobban megfelelő termékek és szolgáltatások létrehozása a cél. Ezt nevezzük ma innovációnak. Amely lehet technikai vagy éppen

szervezeti. **A piacgazdaságban ezért a kísérleti fejlesztés és az innováció fő helyszínei a vállalkozások.**

Egy jól működő rendszerben a kutatás, a fejlesztés és az innováció intézményei **nem egymástól függetlenül**, még csak nem is valamiféle egyszerű láncolatban, hanem egy **többszörösen összefüggő** hálózatban működnek. Az összefüggés személyi, finanszírozási, infrastrukturális és a társadalmi beágyazottság szerint egyaránt meghatározó. Ennek az erősen összefüggő intézményekből álló rendszernek egyszerre kell **stabilnak, kiszámíthatónak ugyanakkor versengésre késztetőnek** lennie.

A világban egyének, intézmények, nemzetek, régiók, szövetségek, kontinensek **globális versenye zajlik. Egy nemzet csak akkor lehet versenyképes, ha egyénei és intézményei versenyképesek.** Ha a nemzeti intézményrendszeren belül nincs igazi verseny, az a nemzet hogyan vehetne részt nemzetek, régiók kontinensek versenyében? Azaz a nemzet versenyképessége **transzparens és tiszta versenyt követel meg az intézmények és az egyének között** a nemzeti kutatási, fejlesztési és innovációs rendszerben. Egy nemzet csak így lehet kompetens és **megbízható partner** a régiók és kontinensek versenyében. Exportálni csak az tud, aki nemzetközileg versenyképes. A világban **hatással** csak az rendelkezik, akinek a munkáját az egész világ **érvékel** és nagyra **értékeli**.

A kutatási, a fejlesztési és az innovációs rendszer emberi erőforrásai a

- jól képzett,
- kíváncsi,
- kreatív
- vállalkozó szellemű
- együttműködésre és versenyre képes
- emberek és csoportok.

A kutatók, fejlesztők és az újdonságok létrehozói kellő számban csak egy erős, kritikai gondolkodásra, kreativitásra és szellemi bátorságra nevelő, ugyanakkor **szilárd alapokat** adó oktatási rendszerben nőhetnek fel. És itt ismét visszajutunk a rendszer összetett voltához. A magyar gazdaságban csak akkor dolgozik majd sok kreatív ember, ha már az iskoláink is ezt helyezik előtérbe. **Újdonságot főként az újdonság keresésén, azaz a kutatáson nevelkedett elmék hoznak létre.**

A kutatás, a fejlesztés és az innováció a legtöbb területen ma bonyolult drága berendezéseket, **infrastruktúrát** követel meg. A jó kutatási infrastruktúra ugyanakkor vonzerő is, hiszen az azt csak részben kihasználó vállalati fejlesztések

így rentábilissá válhatnak. A hatékony kutatási, fejlesztési és innovációs rendszer elengedhetetlen feltétele az **átgondolt** infrastruktúra-fejlesztés. Olyan fenntartható központok létrehozása, ahol a berendezések teljes mértékben kihasználják, ahol a berendezések beszerzését világos kutatási, fejlesztési célok vezérlik.

A legtöbb figyelmet, érthető módon **a kutatási, fejlesztési és innovációs rendszer finanszírozása** váltja ki, ugyanis ez függ össze legerősebben a rendszer többi elemével, hiszen sem intézmények, sem infrastruktúra nincs források nélkül, és persze kutatók, fejlesztők sem. Határozott álláspontom, hogy **a kutatás, a fejlesztés és az innováció hatékony finanszírozása csak versenypályázati rendszerben** lehetséges. Még jelentős, célzott nemzeti programok is csak így lehetnek hatékonyak. Az egyetemeken esetében ez egyszerű, hiszen fenntartásukat és alapküldetésüket, az oktatást finanszírozza fenntartójuk, az állam. A kutatóintézetek már nehezebb kérdés. Örök vita is ezek fenntartásának finanszírozása. Tekintve azonban, hogy kutatóintézetet nézetem szerint az különböztet meg a kutatók halmazától, hogy világosan meghatározott célra és feladattal hozták létre, amely alapvető célt finanszírozni is kell, ugyanakkor ma a kutatóintézetek többségének tevékenysége **az eredeti célnél sokkal szélesebb körű**. Ezért választani kell, hogy **az intézmény egészét kell versenyben finanszírozni, vagy egyes csoportjait**. Az ésszerűség az utóbbi mellett szól, és ez is történik ma.

Milyen legyen a versenyfinanszírozás?

A teljesség igénye nélkül:

- eredményorientált,
- a kiválóság alapján differenciált,
- transzparens,
- kiszámítható és
- a rendszer szereplőihöz alkalmazkodó.

A kutatás, fejlesztés és innováció társadalmi beágyazottságának részletes elemzése nem lehetséges egy ilyen előadás keretei között. Annyit azonban meg kell jegyezni, hogy az a társadalom a melyben a tudós és a feltaláló megbecsült, elismert, netán hős vagy mai szlenggel szexi, biztosan versenyképesebb lesz és jobban él majd, mint az, amelyben lenézik a tudomány „körülmenyeskedését”, kételkedő, elemzésre készítő, vagy éppen kritikai természetű. Azok a gazdasági szereplők, akik értik a világban végbemenő változásokat, a változásokat meghatározó összefüggéseket, jobban tudnak alkalmazkodni, megújulni, mint, akik csak egy szűk területen rendelkeznek ismeretekkel.

Mit tettünk az elmúlt három évben?

1. Az intézményi struktúra nem sokat változott. Itt alapvetően az evolúció és nem a revolúció a cél, de a világban láthatóbbá csak fókuszáltabb intézményrendszerrel válhatunk.
2. A kutatás, fejlesztés és innováció **emberi erőforrás feltételeiben** jelentőset léptünk előre a doktoranduszi ösztöndíj emelésével, a posztdoktori rendszer kiépítésével, kutatói kiválósági programokkal. Itt azonban szükség van egy általános rendezésre, hiszen ma **három posztdoktori rendszerünk van**, a pályázati pénzekből történő nem egységes bérkiegészítés vagy éppen bérfizetés nehezen átlátható. **Több pénz kell a rendszerbe, de átlátható és kiszámítható módon kell felhasználni ezeket a forrásokat**, növelve az egyetemi oktatói és a kutatói pálya **presztízsét, kiszámíthatóságát és vonzerejét**. A vállalkozásoknak világosabbá kell tenni, hogy a kutatási, fejlesztési és innovációs állami szerepvállalás **befektetés és nem támogatás**.
3. **Az infrastruktúra** fejlesztésében nagyot léptünk előre. A Szegeden megépülő Szuperlézer minden idők legnagyobb beruházása, és **további 31 milliárd forintot fordítottunk modern eszközök vásárlására**. Tettük ezt úgy, hogy éles versenyben a **kiválóság, a kihasználtság, a várható eredményesség** határozta meg a döntéseket.
4. Legjelentősebben **a finanszírozás versenypályázati rendszerében** léptünk előre. És nem csupán azzal, hogy három év alatt nemzeti forrásból és a strukturális alapokból minden eddiginél nagyobb összeget, **több mint 600 milliárd forintot fordítottunk kutatásra, fejlesztésre és innovációra**. Hanem azzal is, hogy megalkottuk a versenypályázati rendszer minden elemének **transzparens, a kiválóságot, az eredményességet, a kutatási eredmények alkalmazhatóságát középpontba állító értékelési rendszerét** és a kutatás, fejlesztés és innováció minden formáját lefedő, **átfogó pályázati portfólióját**. Ennek három fő eleme:
  - a. az egyetemi, kutatóintézeti kutatások,
  - b. a vállalati kísérleti fejlesztések és innováció és
  - c. az egyetemi és vállalati kooperációban folyó kutatások finanszírozása.

Mindhárom fő elemen belül **több pályázati konstrukció** biztosítja, hogy a **kutatói kezdeményezésű kutatások** és az átfogó **nemzeti programok** egyensúlyban legyenek, és ehhez alkalmazkodjon **az infrastruktúra fejlesztése**. **A vállalatok esetében** a mikro- és kisvállalkozások, a kis- és közepes vállalatok, de a nagyvállalatok innovációs programjainak hatékony ösztönzésére is **differenciált pályázati rendszert** hoztunk létre versenyképességük növeléséhez. Minden eddiginél közelebb hoztuk

egymáshoz az egyetemi és a vállalati kutatást és innovációt, és megteremtettük a kezdő vállalkozások létrehozásának, támogatásának és tőkefinanszírozásának kereteit.

Kiegyenlítően nyertek el forrásokat a versenypályázatokon a kutatóhelyek és az innovatív vállalatok. 2015 óta az egyetemek és a kutatóintézetek nyertes projektjavaslatainak a száma 1895, míg a vállalkozásoké 1981, és mindkét szektor megközelítőleg egyenlő arányban, 300-300 milliárd forint elnyert támogatással gazdálkodhat.

A kutatás-fejlesztési és innovációs célú források a kis- és középvállalkozások (kkv) által megpályázható forrásoknak csak egy részét képezik. A kkv-k számára 2020-ig elérhető európai uniós pályázati konstrukciók célrendszere szerteágazó és ezek együttese, 424 milliárd forint a kutatás-fejlesztési és innovációs célú forrás. Az NKFI Alap 2015 óta ugyancsak jelentősen megnövekedett keretösszeggel támogatja a vállalkozásokat. Az NKFI Alapból a piaci szektor innovatív szereplőinek ösztönzésére szánt források 15 milliárd forintról 34 milliárd forintra nőtt 2017-re.

A főváros és a megyék uniós és hazai kutatás-fejlesztési és innovációs versenypályázatokon elnyert támogatások alapján kialakult sorrendjének élén a kutató-fejlesztő, egyetemi központok állnak (Budapest, Csongrád megye, Hajdú-Bihar megye, Baranya megye, Pest megye), amelyeket az ipari központok követnek (Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Bács-Kiskun megye, Fejér megye, Győr-Moson-Sopron megye). A sorrend alapján látható, hogy a strukturális alapokból a kevésbé fejlett régiókban elnyerhető forrásokat számottevően ellensúlyozták az NKFI Alapból meghirdetett tükröpályázatok, amelyeken azok a budapesti és Pest megyei vállalkozások nyerhettek támogatást KFI célú fejlesztéseik megvalósításához, akik a GINOP felhívásokra nem pályázhattak.

Az NKFI Alap 2018-ban a vállalkozások innovációs, kutatási és fejlesztési tevékenységét összesen 30 milliárd forint, a kutatói-ipari együttműködésekét 31 milliárd forint keretösszegű pályázatokkal támogatja, amely magában foglal öt tematikus programot is a mesterséges intelligencia kutatásától a tiszta ivóvízzel kapcsolatos kutatásokon át a szegedi szuperlézereken végzendő kutatásokig. A hazai mikro- és kisvállalkozások innovatív fejlesztéseit ösztönző, felhívás 10 milliárd forintos keretösszegű, a teljes vállalati szektort (tehát a közép-nagyvállalatokat is) innovatív és piacra vihető termékek, technológiák kidolgozásában támogató felhívás keretösszege 20 milliárd forint.

5. Ezek az intézkedések és a kutatás, fejlesztés és innováció eredményeinek és „hőseinek” bemutatása minden bizonnyal javítani fogja a tudomány társadalmi elismertségét.

Tennivaló van még bőven, de a rendszer közel négy éve **hatékonyan és kiszámíthatóan működik**. Most két nagyon fontos dologra van szükség:

1. Az esetleges apróbb hibák korrigálása mellett **hagyni a rendszert stabilan és kiszámíthatóan működni.**
2. A 2015-ben létrehozott Nemzeti Kutatási, Fejlesztési Alap költségvetését 2019-2020-ban, két lépcsőben a kétszeresére emelni.

A rendszer politikai vagy egyéni ambíciók kielégítése céljából történő gyökeres átalakítása jelentős törést okozna a magyar kutatás, fejlesztés és innováció területén.

Tisztelt Hölgyei és Uraim!

Az összefoglalást megtettem. Úgy is mondhatnánk, „kész a leltár”. Csakhogy az összegzésen és a feladatok kijelölésén túl van még egy üzenetem. Ez pedig az, hogy a kutatáshoz és az innovációhoz nemcsak stabil működés, nemcsak megfelelő finanszírozás kell – ez már meg is van. Hanem olyan világ- és jövőkép, amelyben mindezek valódi értelmet nyernek. Kultúrát formálnak, és döntéseket alapoznak meg. Ennek a jövőképnek a kidolgozásért és fenntarthatóságáért felelősséget kell vállalnunk. Ez a jövőkép nem elvesztegethető átmeneti célokra, ambíciókra.

Egyszerűen szólva: nagy ügyeket szolgál a tudomány, a kutatás és az innováció. A mi közös ügyeinket.

Megérdemli, hogy a kiválóság hajtó, és a stabilitás megtartó ereje hassa át!

Szívből gratulálok a Nagydíj nyertesének és köszönöm megtisztelő figyelmüket!